

ZNAČAJ I UTJECAJ AMORTIZACIJE DUGOTRAJNE MATERIJALNE IMOVINE NA TEMELJNE FINANCIJSKE IZVJEŠTAJE DRUŠTVA MARBO PRODUKT d.o.o.

mr. sc. Ljiljana Skendrović, Snježana Hopp

SAŽETAK Ideja ovog istraživanja bila je utvrditi može li se promjenom metode amortizacije dugotrajne materijalne imovine utjecati na temeljne financijske izvještaje trgovačkog društva. U prvom dijelu istraživanja ukratko su teoretski obrađeni pojmovi dugotrajne materijalne imovine i amortizacije te metode obračuna amortizacije definirane računovodstvenim standardima i poreznim propisima. Drugi dio istraživanja temeljen je na financijskim izvještajima društva iz djelatnosti trgovine, i to tako da su rezultati vrijednosti amortizacije dobiveni različitim metodama prikazani u bilanci i računu dobiti i gubitka tog društva. Potom su rezultati analizirani i izveden je zaključak da postoji značajan utjecaj metode amortizacije na temeljne financijske izvještaje društva. Taj utjecaj očituje se u promjeni vrijednosti aktive i pasive bilance, i to kroz promjenu vrijednosti dugotrajne materijalne imovine i dobiti tekuće godine. Isto tako, utjecaj promjene metode amortizacije očituje se i na rashode u računu dobiti i gubitka društva kroz promjenu vrijednosti amortizacije. U trećem dijelu istraživanja rezultati dobiveni temeljem različitih metoda amortizacije obrađeni su kroz pokazatelje analize financijskih izvještaja. Analizom rezultata izveden je zaključak da promjenom metode amortizacije možemo značajno utjecati na financijske pokazatelje sigurnosti i uspješnosti.

KLJUČNE RIJEČI: dugotrajna materijalna imovina, amortizacija, bilanca, račun dobiti i gubitka, financijski pokazatelji

1. UVOD

Na važnost računovodstva, odnosno važnost vođenja poslovnih knjiga, upozorio je još davne 1423. godine Benedikt Kotruljević u knjizi *O trgovini i savršenom trgovcu* u kojoj, između ostalog, govori o posebno značajnoj ulozi knjigovođe: „Stoga opominjem svakog trgovca da se pozabavi time da zna dobro i uredno voditi svoje knjige, a tko to ne zna, neka se dade poučiti ili neka drži sposobna i vješta mladića knjigovođu. Inače će u njegovim trgovačkim poslovima nastati pravi kaos i babilonska pometnja, a od toga se čuvaj ako ti je draga čast i tvoje imanje.“ Dakle, ako je u 15. stoljeću značenje knjigovodstva bilo iznimno važno za poslovni uspjeh, tada ne treba dalje objašnjavati važnost knjigovodstva i računovodstva u današnjem vremenu kada su opseg i složenost transakcija posebno izraženi.

„Računovodstveno informiranje najvažniji je dio ukupnog informacijskog sustava i zadatak mu je podatke i informacije prezentirati zainteresiranim internim i eksternim korisnicima. Način informiranja može biti pisani ili usmeni. Najvažniji pisani oblik su financijski izvještaji, i to bilanca, račun dobiti i gubitka, izvještaj o promjenama vlasničke glavnice, izvještaj o novčanom toku, te bilješke uz financijske izvještaje. Računovodstvo je uslužna funkcija u procesu upravljanja jer osigurava informacije za potrebe odlučivanja i upravljanja. Stoga se za računovodstvo često kaže da je to poslovni jezik, jezik poslovnog odlučivanja ili 'language of business'. Zbog toga svaki dobar menadžer mora dobro poznavati osnovne računovodstvene kategorije i logiku računovodstva.“¹

Cilj menadžmenta poduzeća jest ostvariti ekonomsku korist na tržištu, a da bi to ostvarili, poduzeće mora posjedovati ekonomske resurse, odnosno imovinu. Značajan dio ukupne imovine čini dugotrajna materijalna imovina i ona predstavlja važnu stavku u financijskim izvještajima. Specifična je po tome što ne mijenja svoj oblik ni sastav u proizvodnom procesu, te po tome što se troši postupno, a to trošenje s vremenom smanjuje njezinu upotrebnu vrijednost. Takvo smanjenje upotrebne vrijednosti dugotrajne imovine, bilo fizičkim trošenjem ili ekonomskim zastarijevanjem, naziva se amortizacija. Ona utječe na uspješnost poduzeća, a s obzirom na to da je jedan od glavnih ciljeva poslovanja ostvarivanje što veće dobiti, svrha je ovog rada prikazati može li se promjenom amortizacijske metode, čime utječemo na visinu troška amortizacije, značajno utjecati na neto dobit poduzeća. Ipak, dugoročno gledano, ukupni iznos amortizacije kroz cijeli vijek trajanja imovine uvijek je isti, neovisno o korištenoj metodi. Stoga, izbor metode amortizacije može utjecati na dobit poduzeća samo kratkoročno tako da amortizacija različito tereti pojedina obračunska razdoblja pa poslovni rezultat seli iz jednog obračunskog razdoblja u drugo.

Ovaj će rad obraditi standarde, zakone i pravilnike koji su usko povezani s amortizacijom dugotrajne materijalne imovine. Osim toga, bit će obrađeni temeljni financijski izvještaji i financijski pokazatelji društva MARBO PRODUKT d.o.o. kako bi se utvrdio utjecaj promjene amortizacijskih metoda na financijske izvještaje i neto dobit te povezanost tih promjena s financijskim pokazateljima.

2. OPĆENITO O DUGOTRAJNOJ MATERIJALNOJ IMOVINI I AMORTIZACIJI

Dugotrajna materijalna imovina kod velikog broja poduzetnika različitih djelatnosti vrlo često čini značajan dio vrijednosti ukupne imovine. Zbog toga je i računovodstveno postupanje s dugotrajnom imovinom od posebne važnosti. Dugotrajna materijalna imovina jest oblik imovine bez koje gotovo da i nije moguće obavljati neku djelatnost. Ona može biti u vlasništvu poduzeća, no isto tako može se rabiti u najmu ili zakupu. S dugotrajnom materijalnom imovinom postoji niz transakcija i poslovnih događaja, od samog postupka nabave kupnjom, izradom u vlastitoj režiji, razmjenom, donacijom, zatim tijekom upotrebe, pa sve do povlačenja iz upotrebe i otuđenja. Ovi poslovni događaji evi-

¹ Žager, K., Tušek, B., Vašiček, V., Žager, L.: Osnove računovodstva, Ekonomski fakultet Zagreb, 2008., str. 36., 37.

dentiraju se kroz računovodstvo u knjizi inventara, analitičkog knjigovodstva materijalne imovine i glavne knjige.

2.1. Pojam dugotrajne materijalne imovine

Dugotrajnu materijalnu imovinu čine sredstva koja se upotrebljavaju u proizvodnji proizvoda ili isporuci robe ili usluga, za iznajmljivanje drugima ili u administrativne svrhe te sredstva za koja se očekuje korištenje dulje od dvanaest mjeseci od datuma bilance.

Glavni oblici dugotrajne materijalne imovine jesu nekretnine, postrojenja i oprema. Nekretnine obuhvaćaju sve vrste zemljišta: građevinsko, poljoprivredno, zemljište pod dugogodišnjim nasadima i slično te sve vrste građevinskih objekata: poslovne zgrade, tvorničke zgrade i slično. Postrojenja i oprema obuhvaćaju strojeve, opremu, alate, transportnu imovinu (putnička, teretna i vučna vozila), pokućstvo, skladišni i pogonski inventar, alate i drugo.

Nekretnine, postrojenja i oprema u knjigovodstvenim evidencijama evidentiraju se kao oblik dugotrajne imovine društva ako su istodobno ispunjeni sljedeći uvjeti:

- a) ako je vjerojatno da će buduće ekonomske koristi povezane sa sredstvima pritecati u društvo
- b) ako se trošak sredstva može pouzdano izmjeriti.

Dugotrajna materijalna imovina može biti stečena kupnjom, izgradnjom u vlastitoj režiji, razmjenom za drugo sredstvo, darivanjem i sl.

2.1. Pojam amortizacije

Amortizacija (engl. *depreciation, amortization*) pojam je koji u računovodstvu predstavlja sustavan raspored troškova nabave dugotrajne imovine u očekivanom korisnom vijeku upotrebe te imovine. Svrha je amortizacije nadoknaditi postupno smanjenje mogućnosti upotrebe sredstava. Ono što je ključno kod procesa amortizacije jest poštivanje temeljnog računovodstvenog načela sučeljavanja prema kojem se rashodi trebaju priznati u istom razdoblju kada i prihodi koji su te rashode uzrokovali.

Amortizacija je sustavni raspored amortizirajućeg iznosa imovine tijekom njezina vijeka upotrebe.²

„Amortizacija je trošak koji nastaje upotrebom dugotrajne imovine s ograničenim korisnim vijekom trajanja. Stoga se amortizacijski iznos kao trošak sustavno raspoređuje tijekom procijenjenog vijeka upotrebe dugotrajne imovine.“³

Suština računovodstvene problematike amortizacije jest sustavna raspodjela izvornog troška nabave nastalog u svezi sa stjecanjem dugotrajne imovine na buduća razdoblja ti-

² HSF1 6, točka 6.8.

³ Grupa autora (redaktori: Paić Ćirić, M., Rakijašić, J., Slovinac, I., Zaloker, D.): Računovodstvo trgovačkih društava, TEB-POSLOVNO SAVJETOVANJE d.o.o., Zagreb, 2010., str. 506.

jekom procijenjenog vijeka trajanja. Pritom se sučeljavaju troškovi nabave raspoređeni na razdoblja s budućim prihodima koje poduzeće očekuje ostvariti kao ekonomsku korist od upotrebe dugotrajne imovine. Značaj troška amortizacije raste s većom zastupljenošću dugotrajne imovine u ukupnoj imovini.⁴

Amortizacija je specifičan trošak koji se određuje temeljem različitih računovodstvenih metoda obračuna i ne uzrokuje odljev novčanih sredstava. Svaki poduzetnik mora izabrati metodu obračuna koja će najobjektivnije teretiti troškove društva u razdoblju u kojem se dugotrajna imovina amortizira, odnosno u razdoblju u kojem su nastali prihodi koji su uzrokovali troškove amortizacije.

2.3. Metode obračuna amortizacije

„Pod metodama amortizacije smatraju se matematičko-računovodstvena rješenja kojima se nastoji što točnije rasporediti amortizacijske iznose na obračunska razdoblja. Korištena metoda amortizacije treba odražavati okvir očekivanog trošenja budućih ekonomskih koristi imovine od strane poduzetnika. Metodu amortizacije primijenjenu za imovinu treba preispitivati barem na kraju svake poslovne godine i, ako postoji značajna promjena očekivanog okvira trošenja ekonomskih koristi u toj imovini, treba ju promijeniti kako bi odražavala promjene okvira. Takvu promjenu treba iskazati kao promjenu u računovodstvenim procjenama u skladu s HSFI 3 – računovodstvene politike, promjene računovodstvenih procjena i pogreške. Različite se metode amortizacije mogu upotrebljavati za sustavno raspoređivanje amortizirajućeg iznosa imovine tijekom njezina vijeka upotrebe.“⁵

S obzirom na to da je temelj za obračun amortizacije određivanje korisnog vijeka trajanja imovine, osnovna je podjela metoda obračuna amortizacije na vremensku i funkcionalnu.

„Vremenski sustav obračuna amortizacije zasniva se na predviđenom vijeku korištenja imovine. Polazna je pretpostavka da je trošenje imovine zavisno od proteka vremena. Zavisno od intenziteta trošenja imovine tijekom cijelog korisnog vijeka trajanja u okviru vremenskog sustava obračuna amortizacije razvile su se tri osnovne skupine vremenskih metoda amortizacije: linearna, degresivna i progresivna.“⁶

„Funkcionalna metoda amortizacije predstavlja specifičnu metodu amortizacije koja polazi od iskorištenja sredstva, a ne od vijeka upotrebe pri utvrđivanju iznosa amortizacije. Kod funkcionalne metode ne procjenjuje se vijek upotrebe sredstva, već se procjenjuje količina učinaka koja se planira ostvariti tim sredstvom u njegovom amortizacijskom vijeku pa time i trošak amortizacije postaje varijabilni trošak. Ova metoda naziva se i amortizacija po učinku jer se određuje iznos amortizacije po jednom proizvedenom učinku. Primjena funkcionalne metode korisna je u slučajevima kada je vijek upotrebe sredstva povezan

⁴ Žager, K., Tušek, B., Vašiček, V., Žager, L.: op.cit.. str. 221.

⁵ Grupa autora (redaktori: Paić Ćirić, M., Rakijašić, J., Slovinac, I., Zaloker, D.): Računovodstvo trgovačkih društava, TEB-POSLOVNO SAVJETOVANJE d.o.o., Zagreb, 2010., str. 507.

⁶ Žager, K., Tušek, B., Vašiček, V., Žager, L.: op.cit.. str. 224.

s količinom učinaka, odnosno proizvoda. Kod obračuna amortizacije ovom metodom potrebno je za određeno sredstvo procijeniti mogući učinak u vijeku upotrebe. Za sam obračun amortizacije nije važan vijek upotrebe sredstva iako on može biti važan element pri procjeni mogućeg učinka, odnosno količine proizvoda koja se planira proizvesti tim sredstvom. Funkcionalnom metodom obračun amortizacije povezan je sa stvarnim iskorištenjem sredstva pa se ova metoda ne može primijeniti na sve oblike dugotrajne imovine, već samo na one kod kojih je moguće procijeniti učinak u vijeku upotrebe.⁷

3. PRIMJER OBRAČUNA AMORTIZACIJE NA DUGOTRAJNOJ IMOVINI DRUŠTVA MARBO PRODUKT d.o.o. TEMELJEM RAZLIČITIH METODA AMORTIZACIJE

Dugotrajna imovina društva MARBO PRODUKT d.o.o. sastoji se od građevinskih objekata, opreme, transportne imovine i materijalne imovine u pripremi koja je početno priznata prema trošku nabave.

Društvo obračunava amortizaciju sukladno usvojenim računovodstvenim politikama, odnosno linearnom metodom uz uporabu porezno dopuštenih redovnih stopa amortizacije.

Pri obračunu amortizacije upotrebljavaju se sljedeće stope amortizacije.

Tablica 1: Stope amortizacije

Naziv imovine	stopa %
građevinski objekti	5
oprema	25
računalna oprema	50
osobna vozila	20
transportna vozila	25

Sljedeća tablica prikazuje procijenjeni vijek upotrebe za navedenu imovinu.

Tablica 2: Vijek upotrebe imovine

Naziv imovine	vijek upotrebe
građevinski objekti	20
oprema	4
računalna oprema	2
osobna vozila	5
transportna vozila	4

Za jednostavniji prikaz utjecaja metoda amortizacije na rezultat poduzeća pretpostavit ćemo da su sva oprema i transportna imovina nabavljena na početku poslovne godine koja

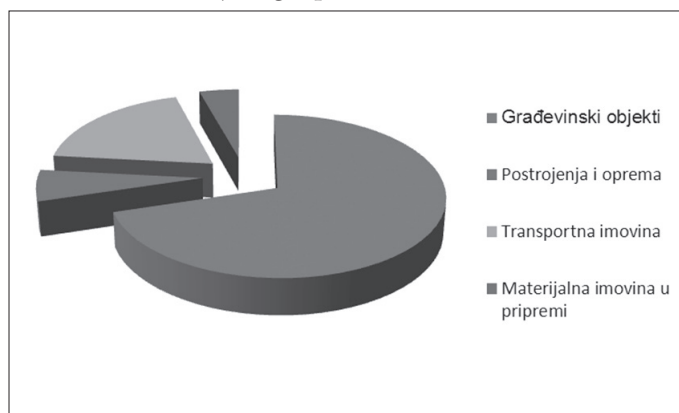
⁷ Grupa autora (redaktori: Gulin, D., Peršić, M.): op.cit. str. 75.

će nam služiti za usporedbu rezultata. Za građevinske objekte pretpostavit ćemo da su nabavljeni pet godina ranije te je njihova nabavna vrijednost već umanjena u prethodnim godinama za određeni iznos amortizacije. Što se materijalne imovine u pripremi tiče, ona ne podliježe obračunu amortizacije. Polazne vrijednosti za obračun amortizacije dugotrajne materijalne imovine prikazane su u tablici u koloni *nabavna vrijednost*.

Tablica 3: Dugotrajna materijalna imovina Društva

POPIS DUGOTRAJNE MATERIJALNE IMOVINE			
Naziv imovine	nabavna vrijednost	ispravak vrijednosti	sadašnja vrijednost 01.01. tekuće godine
Građevinski objekti			
zgrada Uprave	2.563.800	640.950	1.922.850
skladište	1.348.500	337.125	1.011.375
Ukupno	3.912.300	978.075	2.934.225
Postrojenja i oprema			
uredska oprema	42.700		42.700
telekomunikacijska oprema	22.400		22.400
namještaj	112.800		112.800
računalna oprema	86.900		86.900
Ukupno	264.800	0	264.800
Transportna imovina			
osobna vozila	286.500		286.500
teretna vozila	506.300		506.300
Ukupno	792.800	0	792.800
Materijalna imovina u pripremi			
oprema u pripremi			180.935,00
Ukupno			180.935,00

Graf 1: Prikaz udjela grupa imovine

Za navedenu imovinu bit će prikazan obračun amortizacije temeljem različitih metoda obračuna amortizacije te usporedba rezultata kako bi se ustanovile razlike u visini troško-

va amortizacije, a kasnije i utjecaj na temeljne financijske izvještaje Društva i financijske pokazatelje.

3.1. Linearna metoda

Linearnom metodom amortizacija se obračunava u konstantnim iznosima tijekom čitavog korisnog vijeka trajanja. U svakom obračunskom razdoblju trošak amortizacije isti je za svaku godinu procijenjenog vijeka upotrebe sredstva. Trošak se amortizacije primjenom ove metode utvrđuje na sljedeći način:

$$\% \text{ amortizacije} = 100 / \text{vijek upotrebe sredstva}$$

$$\text{godišnji iznos amortizacije} = \text{osnovica za amortizaciju} \times \% \text{ amortizacije}$$

Za naš obračun linearnom metodom odredili smo vijek upotrebe i stope amortizacije:

Tablica 4: Vijek upotrebe i stope amortizacije

Naziv imovine	vijek upotrebe u godinama	stopa amortizacije %
građevinski objekti	20	5
oprema	4	25
računalna oprema	2	50
osobna vozila	5	20
transportna vozila	4	25

U tablici 10 prikazana je nabavna vrijednost imovine koja je osnovica za obračun amortizacije. Iz navedenog možemo izračunati:

- amortizacija građevinskih objekata
 $3.912.300 \times 5\% = 195.615$
- amortizacija opreme (uredska, telekomunikacijska i namještaj)
 $177.900 \times 25\% = 44.475$
- amortizacija računalne opreme
 $86.900 \times 50\% = 43.450$
- amortizacija osobnih vozila
 $286.500 \times 20\% = 57.300$
- amortizacija teretnih vozila
 $506.300 \times 25\% = 126.575$

Ukupni iznos amortizacije primjenom linearne metode obračuna iznosi 467.415 u obračunskom razdoblju od jedne godine.

Tablica 5: Prikaz iznosa amortizacije po grupama dugotrajne imovine primjenom linearne metode u razdoblju od pet godina

Naziv imovine / godina	1	2	3	4	5
građevinski objekti	195.615	195.615	195.615	195.615	195.615
oprema	44.475	44.475	44.475	44.475	
računalna oprema	43.450	43.450			
osobna vozila	57.300	57.300	57.300	57.300	57.300
transportna vozila	126.575	126.575	126.575	126.575	
Ukupna amortizacija	467.415	467.415	423.965	423.965	252.915

Primjećujemo da iznos ukupne amortizacije nije isti u svim godinama obračuna jer određena imovina ima vijek upotrebe manji od pet godina. No u praksi takva je imovina vrlo često zamijenjena novom pa amortizacija ne odstupa bitno od prethodnih godina. U našem slučaju ostavit ćemo ovakvo stanje i pretpostaviti da se imovina koja ima kraći vijek upotrebe i dalje koristi, odnosno da nije zamijenjena novom.

3.2. Degresivna metoda

Degresivna metoda obračuna amortizacije polazi od pretpostavke da se imovina izraziti troši u prvim godinama upotrebe pa je u tim godinama potrebno ukalkulirati veće iznose amortizacije nego u kasnijima. Učinak primjene degresivnih metoda jest taj što se već u tijeku prve polovice korisnog vijeka trajanja otpiše najveći dio troškova nabave imovine. I kod ove metode procjenjuje se vijek upotrebe u okviru kojeg se utvrđuju amortizacijske stope, odnosno iznos amortizacije za svaku godinu vijeka upotrebe. U zadnjoj godini vijeka upotrebe intenzitet korištenja sredstva najniži je pa je prema tome i iznos amortizacije najniži. Za izračun amortizacije upotrijebit ćemo degresivno aritmetičku metodu obračuna.

Trošak se amortizacije primjenom degresivno digitalne metode utvrđuje tako da se prvo izračuna iznos degresije koji se množi s godinama vijeka trajanja, i to počevši od zadnje:

$$\text{iznos degresije} = \text{osnovica za amortizaciju} / (\text{vijek upotrebe sredstva} \times (\text{vijek upotrebe sredstva} + 1) / 2)$$

Utvrđeni iznos degresije množi se s godinama vijeka upotrebe, ali obrnutim redoslijedom. Tako se za vijek trajanja od 5 godina iznos degresije množi prvo s pet da bismo dobili iznos amortizacije u prvoj godini i tako redom.

Izračun iznosa degresije:

- građevinski objekti
 $3.912.300 / (20 * (20 + 1) / 2) = 3.912.300 / 210 = 18.630$
- oprema (uredska, telekomunikacijska i namještaj)
 $177.900 / (4 * (4 + 1) / 2) = 177.900 / 10 = 17.790$
- računalna oprema
 $86.900 / (2 * (2 + 1) / 2) = 86.900 / 3 = 28.967$

- osobna vozila
 $286.500 / (5 * (5 + 1) / 2) = 286.500 / 15 = 19.100$
- teretna vozila
 $506.300 / (4 * (4 + 1) / 2) = 506.300 / 10 = 50.630$

Da bismo dobili godišnje iznose amortizacije za promatranih pet godina, kod građevinskih objekata ukalkulirat ćemo podatak da je ta imovina nabavljena pet godina ranije te će nam u našu kalkulaciju ući šesta, sedma, osma, deveta i deseta godina obračuna. Ostalu imovinu tretirat ćemo kao novonabavljenu, što znači da će promatranih pet godina za tu imovinu biti prvih pet godina obračuna amortizacije, odnosno manje za onu imovinu koja ima kraći vijek upotrebe.

Za svaku vrstu imovine u posebnoj će tablici biti prikazan izračun amortizacije temeljen na iznosu degresije te na kraju za svu imovinu zajedno.

Ukupni iznosi amortizacije kod sve imovine pokazuju da je obračunata amortizacija kroz vijek trajanja jednaka nabavnoj vrijednosti dugotrajne imovine što nam dokazuje da je obračun ispravan.

Tablica 6: Prikaz iznosa amortizacije za građevinske objekte

Građevinski objekti godine	iznos degresije 18.630	amortizacija
1	18.630 * 20	372.600
2	18.630 * 19	353.970
3	18.630 * 18	335.340
4	18.630 * 17	316.710
5	18.630 * 16	298.080
6	18.630 * 15	279.450
7	18.630 * 14	260.820
8	18.630 * 13	242.190
9	18.630 * 12	223.560
10	18.630 * 11	204.930
11	18.630 * 10	186.300
12	18.630 * 9	167.670
13	18.630 * 8	149.040
14	18.630 * 7	130.410
15	18.630 * 6	111.780
16	18.630 * 5	93.150
17	18.630 * 4	74.520
18	18.630 * 3	55.890
19	18.630 * 2	37.260
20	18.630 * 1	18.630
Ukupno		3.912.300

Tablica 7: Prikaz iznosa amortizacije za opremu

Oprema godine	iznos degresije 17.790	amortizacija
1	17.790 * 4	71.160
2	17.790 * 3	53.370
3	17.790 * 2	35.580
4	17.790 * 1	17.790
Ukupno		177.900

Tablica 8: Prikaz iznosa amortizacije za računalnu opremu

Računalna oprema godine	iznos degresije 28.967	amortizacija
1	28.967 * 2	57.933
2	28.967 * 1	28.967
Ukupno		86.900

Tablica 9: Prikaz iznosa amortizacije za osobna vozila

Osobna vozila godine	iznos degresije 19.100	amortizacija
1	19.100 * 5	95.500
2	19.100 * 4	76.400
3	19.100 * 3	57.300
4	19.100 * 2	38.200
5	19.100 * 1	19.100
Ukupno		286.500

Tablica 10: Prikaz iznosa amortizacije za teretna vozila

Teretna vozila godine	iznos degresije 50.630	amortizacija
1	50.630 * 4	202.520
2	50.630 * 3	151.890
3	50.630 * 2	101.260
4	50.630 * 1	50.630
Ukupno		506.300

Iznosi amortizacije primjenom degresivno digitalne metode obračuna različiti su za svaku promatranu godinu, najveći su u prvoj, a najmanji u zadnjoj godini korištenja.

Tablica 11: Prikaz iznosa amortizacije po grupama dugotrajne imovine primjenom degresivno digitalne metode u razdoblju od pet godina

Naziv imovine / godina	1	2	3	4	5
građevinski objekti	279.450	260.820	242.190	223.560	204.930
oprema	71.160	53.370	35.580	17.790	
računalna oprema	57.933	28.967			
osobna vozila	95.500	76.400	57.300	38.200	19.100
transportna vozila	202.520	151.890	101.260	50.630	
Ukupno amortizacija	706.563	571.447	436.330	330.180	224.030

Primjećujemo da iznos ukupne amortizacije nije isti u svim godinama obračuna. Kao i kod linearne metode razlog je tomu što određena imovina ima vijek upotrebe manji od pet godina. No kod degresivne metode obračuna postoji dodatni razlog za različite vrijednosti iznosa amortizacije koje su najveće u prvim godinama obračuna jer ova metoda podrazumijeva da je intenzitet korištenja sredstava u prvim godinama najveći, a u zadnjoj najmanji.

3.3. Funkcionalna metoda

Funkcionalna metoda amortizacije specifična je metoda amortizacije pri utvrđivanju iznosa amortizacije koja polazi od iskorištenja sredstva, a ne od vijeka upotrebe. Kod funkcionalne metode ne procjenjuje se vijek upotrebe sredstva, već se procjenjuje količina učinaka koja se planira ostvariti tim sredstvom u njegovom amortizacijskom vijeku, pa time i trošak amortizacije postaje varijabilni trošak. Ova metoda naziva se i amortizacija po učinku jer se određuje iznos amortizacije po jednom proizvedenom učinku. Primjenjuje se u slučajevima kada je vijek upotrebe sredstva povezan s količinom učinaka, odnosno proizvoda. Da bismo primijenili ovu metodu, potrebno je za naše grupe imovine procijeniti mogući učinak u određenom razdoblju. Funkcionalnom metodom obračun je amortizacije povezan sa stvarnim iskorištenjem sredstva pa se ova metoda ne može primijeniti na sve oblike dugotrajne imovine, već samo na one kod kojih je moguće procijeniti učinak u vijeku upotrebe. Za potrebe našeg obračuna odredit ćemo učinke kroz pet godina u postotku, i to na temelju količine prodaje robe što je osnovna djelatnost našeg Društva. Dobivene postotke iskorištenosti primijenit ćemo na svu imovinu na koju smo do sada i ostalim metodama izračunavali amortizaciju, osim na građevinske objekte. Za amortizaciju građevinskog objekta skladišta odredit ćemo posebne postotke učinaka prema dugoročnom planu prodaje, a za amortizaciju zgrade Uprave upotrebljavat će se amortizacija obračunata linearnom metodom s obzirom na to da na nju ne možemo primijeniti funkcionalnu metodu obračuna.

Obračun amortizacije primjenom funkcionalne metode izračunava se na sljedeći način:

$$\text{amortizacija po učinku} = \text{osnovica za amortizaciju} / \text{procijenjena količina učinaka u vijeku upotrebe sredstva}$$

**iznos amortizacije u razdoblju =
realizirana količina učinaka u razdoblju x amortizacija po učinku**

Analizom rezultata prodaje unutar naših promatranih pet godina dobili smo podatak da je planirana količina prodaje za pet godina 210 tona proizvoda.

Ostvareni su sljedeći rezultati:

Tablica 12: Ostvareni učinci

godine	količine u tonama	%
1	30	14
2	42	20
3	53	25
4	48	23
5	60	18
Ukupno	233	100

Primjećujemo da je ostvarena količina prodaje veća za 23 tone (233 – 210), no amortizaciju nije moguće obračunavati preko iznosa osnovice za obračun amortizacije. Stoga je u zadnjoj godini obračuna postotak učinaka obračunat na razliku prodanih količina u prve četiri godine i ukupno planirane količine prodaje od 210 tona što iznosi 37 tona ili 18 %.

Analizom ostvarene prodaje i dugoročnog plana prodaje za građevinski objekt skladišta dobili smo ove postotke za obračun amortizacije unutar naših pet godina:

Tablica 13: Postotci za obračun amortizacije građevinskog objekta skladišta

godine	%
1	4
2	4
3	5
4	5
5	7

Na temelju prethodnih podataka slijedi izračun iznosa amortizacije:

Tablica 14: Prikaz iznosa amortizacije za građevinski objekt zgrada Uprave

Zgrada Uprave godine	nabavna vrijednost	amortizacija 5 %
1	2.563.800	128.190
2	2.563.800	128.190
3	2.563.800	128.190
4	2.563.800	128.190
5	2.563.800	128.190
Ukupno		640.950

Kako je već ranije rečeno, za zgradu Uprave primijenjena je linearna metoda obračuna amortizacije s obzirom na to da na taj objekt, zbog naravi njegove upotrebe, nije moguće primijeniti funkcionalnu metodu obračuna amortizacije.

Tablica 15: Prikaz iznosa amortizacije za građevinski objekt skladišta

Skladište godine	nabavna vrijednost	amortizacija %	amortizacija
1	1.348.500	4	53.940
2	1.348.500	4	53.940
3	1.348.500	5	67.425
4	1.348.500	5	67.425
5	1.348.500	7	94.395
Ukupno			337.125

Za amortizaciju skladišta primijenili smo postotke amortizacije dobivene na temelju dugoročnog plana prodaje koji je bio polazište za izračun planiranih učinaka.

Tablica 16: Prikaz iznosa amortizacije za opremu

Oprema godine	nabavna vrijednost	amortizacija %	amortizacija
1	264.800	14	37.072
2	264.800	20	52.960
3	264.800	25	66.200
4	264.800	23	60.904
5	264.800	18	47.664
Ukupno			264.800

Tablica 17: Prikaz iznosa amortizacije za računalnu opremu

Računalna oprema godine	nabavna vrijednost	amortizacija %	amortizacija
1	86.900	14	12.166
2	86.900	20	17.380
3	86.900	25	21.725
4	86.900	23	19.987
5	86.900	18	15.642
Ukupno			86.900

Tablica 18: Prikaz iznosa amortizacije za osobna vozila

Osobna vozila godine	nabavna vrijednost	amortizacija %	amortizacija
1	286.500	14	40.110
2	286.500	20	57.300
3	286.500	25	71.625
4	286.500	23	65.895
5	286.500	18	51.570
Ukupno			286.500

Tablica 19: Prikaz iznosa amortizacije za teretna vozila

Teretna vozila godine	nabavna vrijednost	amortizacija %	amortizacija
1	506.300	14	70.882
2	506.300	20	101.260
3	506.300	25	126.575
4	506.300	23	116.449
5	506.300	18	91.134
Ukupno			506.300

Tablica 20: Prikaz iznosa amortizacije po grupama dugotrajne imovine primjenom funkcionalne metode u razdoblju od pet godina

Naziv imovine / godina	1	2	3	4	5
zgrada Uprave	128.190	128.190	128.190	128.190	128.190
skladište	53.940	53.940	67.425	67.425	94.395
oprema	24.906	35.580	44.475	40.917	32.022
računalna oprema	12.166	17.380	21.725	19.987	15.642
osobna vozila	40.110	57.300	71.625	65.895	51.570
transportna vozila	70.882	101.260	126.575	116.449	91.134
Ukupno amortizacija	330.194	393.650	460.015	438.863	412.953

Iz navedenog prikaza možemo zaključiti da se iznosi amortizacije po grupama imovine tijekom godina bitno razlikuju. Oni ovise o količini učinaka koji su u našem primjeru izračunati temeljem plana prodaje za promatrano razdoblje od pet godina, odnosno ostvarena prodaja u prvih pet godina i plan za narednih 15 godina za zgradu skladišta.

3.4. Analiza rezultata

Za lakšu analizu rezultata koje smo dobili primjenom triju različitih metoda amortizacije promotrit ćemo ukupne iznose obračunate amortizacije koje smo dobili za svu dugotrajnu imovinu kroz promatrano razdoblje.

Tablica 21: Analiza rezultata

Godina / metoda	linearna	degresivna	funkcionalna
1	467.415	706.563	330.194
2	467.415	571.447	393.650
3	423.965	436.330	460.015
4	423.965	330.180	438.863
5	252.915	224.030	412.953
Ukupno	2.035.675	2.268.550	2.035.675

Navedene metode amortizacije daju različite iznose amortizacije u pojedinim godinama vijeka upotrebe. Dobiveni rezultati ovise isključivo o odabranoj metodi amortizacije. Dugoročno gledajući, iznos amortizacije za cijeli vijek upotrebe imovine isti je kod linearne i kod funkcionalne metode. Degresivna je metoda izuzetak zbog razlike u iznosima amortizacije kod građevinskih objekata s obzirom na to da je njihov vijek upotrebe duži od promatranih godina, a metoda zahtijeva veći intenzitet korištenja imovine na početku vijeka upotrebe. Kod sve ostale imovine i degresivna metoda dugoročno pokazuje isti iznos amortizacije kao kod izračuna primjenom linearne i funkcionalne metode.

Prikazani rezultati pokazuju da različitim metodama obračuna amortizacije naše Društvo ne bi moglo dugoročno utjecati na visinu troškova amortizacije. Ipak, u kratkom roku bi naše Društvo moglo značajno utjecati na visinu troškova amortizacije primjenom različitih metoda što znači da bi odabirom određene metode moglo ostvarivati različit rezultat poslovanja u pojedinim godinama. Dakle, iz svega navedenog možemo zaključiti da je utjecaj metode obračuna amortizacije na poslovni rezultat poduzeća u kratkom roku značajan dok dugoročno gledajući, taj utjecaj ne postoji.

4. UTJECAJ RAZLIČITIH METODA OBRAČUNA AMORTIZACIJE NA TEMELJNE FINANCIJSKE IZVJEŠTAJE DRUŠTVA MARBO PRODUKT d.o.o.

„Ukoliko se želi promišljati poslovanje nekog poduzeća, neophodna je odgovarajuća informacijska podloga. Znatno dio informacija nastaje u računovodstvu i zapisan je u financijskim izvještajima. Osnovni zadatak računovodstva je prikupljanje i obrada podataka financijske prirode, te prezentiranje tako dobivenih informacija zainteresiranim korisnicima.“⁸

4.1. Općenito o temeljnim financijskim izvještajima

Financijske izvještaje, sukladno Zakonu o računovodstvu i računovodstvenim standardima, čine bilanca, račun dobiti i gubitka, izvještaj o novčanom tijeku, izvještaj o promje-

⁸ Žager, K., Žager, L.: Analiza financijskih izvještaja, Masmedia Zagreb, str. 33

nama kapitala i bilješke uz financijske izvještaje. Uz navedene izvještaje, poduzeća sastavljaju i druge izvještaje koji zainteresiranim korisnicima daju ostale informacije bitne za analizu poslovanja i proces odlučivanja.

„Osnovni zadatak, ali i cilj financijskih izvještaja je svim zainteresiranim korisnicima pružiti istinit i fer prikaz imovine, kapitala i obaveza, te prihoda i rashoda. Ipak, odlučivanje na temelju financijskih izvještaja u sebi sadrži i određena ograničenja.“⁹

„Prvo ograničenje je zastarjelost informacija s obzirom na to da se u financijskim izvještajima nalaze povijesni podaci za događaje koji su prošli. Za kvalitetno odlučivanje menadžeri trebaju aktualne informacije i podatke koji su nastali u vremenskom razdoblju puno kraćem od godine dana (dnevno, tjedno, mjesečno, kvartalno). Važnost takvih informacija je neprocjenjiva.

Drugo ograničenje je statičnost temeljnih financijskih izvještaja, odnosno podacima na određeni dan. Kod temeljnih financijskih izvještaja to je uobičajeno 31. 12., pa stoga računovodstvene informacije sadržane u tim izvještajima nisu dostatne za kvalitetno upravljanje i odlučivanje za koje je potrebno imati podatke u kraćim vremenskim razmacima.

Treće ograničenje su računovodstveni postupci, odnosno računovodstvene politike u okviru računovodstvenih standarda koje primjenjuju poduzeća prilikom sastavljanja temeljnih financijskih izvještaja. U okviru računovodstvenih propisa poduzećima je dana mogućnost izbora onih računovodstvenih politika za koje menadžment procjenjuje da će istinito i fer prikazati vrijednost imovine, obaveza, kapitala, te prihoda i rashoda. No, različite računovodstvene politike, ali i procjene, različito utječu na poslovni rezultat poduzeća.“¹⁰

U slučaju našeg Društva ono će zbog promjene metode obračuna amortizacije iskazivati različit poslovni, ali i porezni rezultat o čemu će u nastavku biti više riječi.

4.2. Utjecaj amortizacije na bilancu

„Bilanca je financijski izvještaj kojim iskazujemo financijski položaj i promjene u financijskom položaju poduzeća. Statičkog je karaktera jer njome iskazujemo financijski položaj i promjene u financijskom položaju, odnosno stanje imovine, obaveza i kapitala na određeni dan. Bilanca sustavno pokazuje stanje aktive i pasive poduzeća. Osnovna njezina karakteristika je bilančna ravnoteža prema kojoj je vrijednost imovine jednaka vrijednosti kapitala i obaveza, odnosno aktiva je jednaka pasivi.“¹¹

$$\text{IMOVINA} = \text{KAPITAL} + \text{OBAVEZE}$$

⁹ Očko, J., Švigir, A.: Kontroling-upravljanje iz backstagea, Altius savjetovanje d.o.o., Zagreb, 2009., str.44

¹⁰ Očko, J., Švigir, A.: op.cit.. str. 44, 45

¹¹ Očko, J., Švigir, A.: op.cit.. str. 45

Imovina poduzeća je aktiva, a izvori te imovine jesu pasiva. Aktiva prikazuje svu imovinu kojom poduzeće raspolaže dok pasiva prikazuje izvore iz kojih je ta imovina pribavljena koji mogu biti vlastiti i tuđi. Dakle, bilanca predstavlja dvostruki prikaz imovine: u aktivni prema pojavnom obliku, a u pasivi prema porijeklu ili vlasničkoj pripadnosti te imovine.

„U razmatranju financijskog položaja i rezultata poduzeća posebno važnu ulogu imaju veze i međuodnosi koji postoje između osnovnih elemenata bilance. Pri tome je posebno važna struktura imovine, obaveza i kapitala, kao i međusobna povezanost i uvjetovanost pojedinih dijelova imovine i izvora imovine. To znači da je za kvalitetnu ocjenu financijskog položaja nužno poznavati osnovne oblike imovine kao i osnovne elemente izvora te imovine.“¹²

Imovina je u bilanci u osnovi podijeljena na dugotrajnu i kratkotrajnu, a dalje na podoblike unutar te podjele. Ovaj rad usmjeren je na dugotrajnu imovinu, i to na njezin podoblik dugotrajne materijalne imovine jer ona je izravno povezana s troškom amortizacije. Dakle, utjecaj amortizacije odražavat će se u aktivni bilance isključivo na vrijednostima dugotrajne materijalne imovine. Dugotrajna materijalna imovina u bilanci je prikazana kao neto vrijednost, što znači da je nabavna vrijednost imovine već umanjena za ispravak vrijednosti prema obračunu amortizacije. U pasivi će se pak utjecaj amortizacije odražavati na vrijednosti kapitala poduzeća s obzirom na to da je on sinonim za neto imovinu. Pozicija kapitala *rezultat poslovne godine* izravno će pokazati taj utjecaj.

U nastavku je prikaz bilance društva MARBO PRODUKT d.o.o. u kojoj iskazane vrijednosti dugotrajne materijalne imovine proizlaze iz obračuna amortizacije linearnom metodom iz poglavlja 4.1., i to iz prve promatrane godine. Upravo prva promatrana godina bit će nam uzorak kod svih metoda obračuna amortizacije za prikaz utjecaja na temeljne financijske izvještaje.

Tablica 22: Bilanca društva MARBO PRODUKT d.o.o. – obračun amortizacije različitim metodama: linearna, degresivna, funkcionalna

MARBO PRODUKT d.o.o. BILANCA NA DAN 31.12.	prethodna godina	tekuća god linearna	tekuća god degresivna	tekuća god funkcionalna
AKTIVA				
A) POTRAŽIVANJA ZA UPISANI A NEUPLAĆENI KAPITAL				
B) DUGOTRAJNA IMOVINA	3.991.825	4.872.689	4.633.541	5.009.910
I. NEMATERIJALNA IMOVINA				
1. Izdaci za razvoj				
2. Koncesije, patenti, licencije, robne i uslužne marke, softver i ostala prava				
3. Goodwill				
4. Predujmovi za nabavu nematerijalne imovine				
5. Nematerijalna imovina u pripremi				
6. Ostala nematerijalna imovina				

¹² Žager, K., Žager, L.: op.cit. str. 35

II. MATERIJALNA IMOVINA	3.991.825	3.705.345	3.466.197	3.842.566
1. Zemljište				
2. Građevinski objekti	2.934.225	2.738.610	2.654.775	2.752.095
3. Postrojenja i oprema	264.800	176.875	135.707	227.728
4. Alati, pogonski inventar i transportna imovina	792.800	608.925	494.780	681.808
5. Biološka imovina				
6. Predujmovi za materijalnu imovinu				
7. Materijalna imovina u pripremi		180.935	180.935	180.935
8. Ostala materijalna imovina				
9. Ulaganje u nekretnine				
III. DUGOTRAJNA FINACIJSKA IMOVINA		1.167.344	1.167.344	1.167.344
1. Udjeli (dionice) kod povezanih poduzetnika				
2. Dani zajmovi povezanim poduzetnicima				
3. Sudjelujući interesi (udjeli)				
4. Ulaganja u vrijednosne papire				
5. Dani zajmovi, depoziti i si.		1.167.344	1.167.344	1.167.344
6. Vlastite dionice i udjeli				
7. Ostala dugotrajna financijska imovina				
IV. POTRAŽIVANJA				
1. Potraživanja od povezanih poduzetnika				
2. Potraživanja po osnovi prodaje na kredit				
3. Ostala potraživanja				
V. ODGOĐENA POREZNA IMOVINA				
C) KRATKOTRAJNA IMOVINA	8.368.822	10.933.110	10.933.110	10.933.110
I. ZALIHE	843.383	1.143.931	1.143.931	1.143.931
1. Sirovine i materijal				
2. Proizvodnja u tijeku				
3. Nedovršeni proizvodi i poluproizvodi				
4. Gotovi proizvodi				
5. Trgovačka roba	843.383	1.143.931	1.143.931	1.143.931
6. Predujmovi za zalihe				
7. Ostala imovina namijenjena prodaji				
II. POTRAŽIVANJA	6.339.384	8.098.223	8.098.223	8.098.223
1. Potraživanja od povezanih poduzetnika				
2. Potraživanja od kupaca	6.071.540	7.948.540	7.948.540	7.948.540
3. Potraživanja od sudjelujućih poduzetnika				
4. Potraživanja od zaposlenika i članova poduzetnika		500	500	500
5. Potraživanja od države i drugih institucija	267.844	149.183	149.183	149.183
6. Ostala potraživanja				
III. KRATKOTRAJNA FINACIJSKA IMOVINA	406.617	407.358	407.358	407.358
1. Udjeli (dionice) kod povezanih poduzetnika				
2. Dani zajmovi povezanim poduzetnicima				
3. Sudjelujući interesi (udjeli)				
4. Ulaganja u vrijednosne papire				
5. Dani zajmovi, depoziti i slično	406.617	407.358	407.358	407.358

6. Vlastite dionice i udjeli				
7. Ostala financijska imovina				
IV. NOVAC U BANCI I BLAGAJNI	779.438	1.283.598	1.283.598	1.283.598
D) PLAĆENI TROŠKOVI BUDUĆEG RAZDOBLJA I OBRAČUNATI PRIHODI	118.574	104.645	104.645	104.645
E) GUBITAK IZNAD KAPITALA				
F) UKUPNO AKTIVA	12.479.221	15.910.444	15.671.296	16.047.665
G) IZVANBILANČNI ZAPISI				

PASIVA

A) KAPITAL I REZERVE	6.211.199	6.987.828	6.748.680	7.125.049
I. TEMELJNI (UPISANI) KAPITAL	15.354.000	15.354.000	15.354.000	15.354.000
II. KAPITALNE REZERVE				
III. REZERVE IZ DOBITI	36.503	36.503	36.503	36.503
1. Zakonske rezerve				
2. Rezerve za vlastite dionice				
3. Vlastite dionice i udjeli (odbitna stavka)				
4. Statutarne rezerve				
5. Ostale rezerve	36.503	36.503	36.503	36.503
IV. REVALORIZACIJSKE REZERVE				
V. ZADRŽANA DOBIT				
VI. PRENESENI GUBITAK	9.767.480	9.179.304	9.179.304	9.179.304
VII. DOBIT POSLOVNE GODINE	588.176	776.629	537.481	913.850
VIII. GUBITAK POSLOVNE GODINE				
IX. MANJINSKI INTERES				
B) REZERVIRANJA		1.657.388	1.657.388	1.657.388
1. Rezerviranja za mirovine, otpremnine i slične obveze				
2. Rezerviranja za porezne obveze				
3. Druga rezerviranja		1.657.388	1.657.388	1.657.388
C) DUGOROČNE OBVEZE	21.567			
1. Obveze prema povezanim poduzetnicima				
2. Obveze za zajmove, depozite i slično				
3. Obveze prema bankama i drugim financijskim institucijama	21.567			
4. Obveze za predujmove				
5. Obveze prema dobavljačima				
6. Obveze po vrijednosnim papirima				
7. Ostale dugoročne obveze				
8. Odgođena porezna obveza				
D) KRATKOROČNE OBVEZE	6.246.455	7.265.228	7.265.228	7.265.228
1. Obveze prema povezanim poduzetnicima				
2. Obveze za zajmove, depozite i slično				
3. Obveze prema bankama i drugim financijskim institucijama	307.332			
4. Obveze za predujmove				
5. Obveze prema dobavljačima	5.646.120	6.903.917	6.903.917	6.903.917
6. Obveze po vrijednosnim papirima				

7. Obveze prema zaposlenicima	161.956	219.934	219.934	219.934
8. Obveze za poreze, doprinose i slična davanja	131.047	141.377	141.377	141.377
9. Obveze s osnovne udjela u rezultatu				
10. Obveze po osnovi dugotrajne imovine namijenjene prodaji				
11. Ostale kratkoročne obveze				
E) ODGOĐENO PLAĆANJE TROŠKOVA I PRIHOD BUDUĆEGA RAZDOBLJA				
F) UKUPNO – PASIVA	12.479.221	15.910.444	15.671.296	16.047.665
G) IZVANBILANČNI ZAPISI				

Bilanca u kojoj je vrijednost dugotrajne materijalne imovine proizišla obračunom amortizacije pomoću linearne metode iz poglavlja 3.1. pokazuje u aktivni smanjenje vrijednosti dugotrajne imovine u odnosu na prethodnu godinu u iznosu 467.415 kn. Istovremeno, pasiva bilance prikazuje računovodstvenu dobit u iznosu 776.629 kn. S poreznog aspekta, amortizacija neće imati nikakav utjecaj na promjenu dobiti jer smo upotrijebili linearnu metodu i porezno dopuštene redovite stope amortizacije.

Bilanca u kojoj je vrijednost dugotrajne materijalne imovine proizišla obračunom amortizacije pomoću degresivne metode iz poglavlja 3.2. pokazuje u aktivni smanjenje vrijednosti dugotrajne imovine u odnosu na prethodnu godinu u iznosu 706.563 kn. Istovremeno, pasiva bilance prikazuje računovodstvenu dobit u iznosu 537.481 kn. S poreznog aspekta, amortizacija neće imati utjecaj na promjenu dobiti jer iznosi amortizacije koje smo izračunali pomoću degresivne metode ne prelaze porezno dopuštene podvostručene stope amortizacije.

Bilanca u kojoj je vrijednost dugotrajne materijalne imovine proizašla obračunom amortizacije pomoću funkcionalne metode iz poglavlja 3.3. pokazuje u aktivni smanjenje vrijednosti dugotrajne imovine u odnosu na prethodnu godinu u iznosu 330.194 kn. Istovremeno, pasiva bilance prikazuje računovodstvenu dobit u iznosu 913.850 kn. S poreznog aspekta, amortizacija neće imati utjecaj na promjenu dobiti jer iznosi amortizacije koje smo izračunali pomoću funkcionalne metode ne prelaze porezno dopuštene podvostručene stope amortizacije.

Iz prikazanih bilanci možemo zaključiti da različite metode obračuna amortizacije imaju značajan utjecaj na pozicije aktive i pasive. U aktivni se visina amortizacije odražava kroz utjecaj na neto vrijednost dugotrajne materijalne imovine tako da se ona povećava ili smanjuje. Ako je iznos amortizacije veći, vrijednost dugotrajne materijalne imovine je manja i obratno. Istovremeno u pasivi bilance dolazi do promjene kapitala na poziciji rezultata poslovne godine koji se povećava ili smanjuje. Ako je iznos amortizacije veći, tada je rezultat poslovne godine manji i obratno. Dakle, povećanjem amortizacije, utječemo na smanjenje vrijednosti dugotrajne materijalne imovine te na smanjenje rezultata poslovne godine. Vrijedi i obratno, smanjenjem amortizacije, utječemo na povećanje vrijednosti dugotrajne materijalne imovine te na povećanje rezultata poslovne godine.

U nastavku je tablica u kojoj je prikazana usporedba porezno dopuštenih podvostručeni iznosa amortizacije s iznosima amortizacije koje smo dobili obračunom temeljem različitih metoda amortizacije. Iz tablice se može vidjeti da su svi obračunati iznosi ispod

vrijednosti porezno dopuštenih podvostručenih, što znači da poduzeće nema obvezu uvećanja ili smanjenja dobiti u PD obrascu.

Tablica 23: Usporedba porezno dopuštenih iznosa amortizacije s iznosima obračunate amortizacije temeljem različitih metoda

Naziv imovine	porezno dopuštena podvostručena stopa	linearna metoda 1. godina	degresivna metoda 1. godina	funkcionalna metoda 1. godina
građevinski objekti	391.230	195.615	279.450	182.130
oprema	88.950	44.475	71.160	24.906
računalna oprema	86.900	43.450	57.933	12.166
osobna vozila	114.600	57.300	95.500	40.110
transportna vozila	253.150	126.575	202.520	70.882
Ukupno amortizacija	934.830	467.415	706.563	330.194

4.3. Utjecaj amortizacije na račun dobiti i gubitka

„Račun dobiti i gubitka financijski je izvještaj kojim iskazujemo uspješnost poslovanja u jednom obračunskom razdoblju koje je uobičajeno godinu dana. Račun dobiti i gubitka sadrži informacije o prihodima, rashodima i rezultatu poslovanja. Ako su prihodi veći od rashoda promatranog razdoblja, poduzeće je ostvarilo dobit, a ako su rashodi veći od prihoda, tada je poduzeće ostvarilo gubitak.“¹³

„Uspješnost poslovanja uobičajeno se definira kao sposobnost ostvarivanja određenih ciljeva koji mogu biti različiti. Stoga uspješnost poslovanja zavisi od postavljenih kriterija, odnosno definiranih ciljeva. Najčešći cilj je upravo profitabilnost poslovanja, a u kojoj mjeri je ona ostvarena vidi se upravo iz izvještaja račun dobiti i gubitka.“¹⁴

„Prihodi nastaju kao posljedica povećanja imovine ili smanjenja obaveza, i to onog dijela koji će kasnije imati utjecaja na promjene u visini, odnosno povećanju kapitala. Do povećanja imovine ili smanjenja obaveza dolazi iz različitih razloga. Najčešći prihodi vezani su uz realizaciju poslovnih učinaka, tj. proizvoda i usluga. Može se reći da su prihodi prodajne vrijednosti poslovnih učinaka kao i svi drugi oblici dobivenih naknada te drugi oblici povećanja imovine ili smanjenja obaveza koji kao krajnji efekt donose povećanje financijskog rezultata. Ovisno o tome nastaju li redovito u poslovanju ili se javljaju samo povremeno, prihodi se dijele na redovne i izvanredne. Redovni prihodi mogu biti poslovni i financijski. Poslovni se ostvaruju prodajom proizvoda i usluga dok su financijski rezultat plasiranja viška slobodno raspoloživog novca.“¹⁵

¹³ Očko, J., Švigir, A.: *op.cit.* str. 49

¹⁴ Žager, K., Žager, L.: *op.cit.* str. 44

¹⁵ Žager, K., Žager, L.: *op.cit.* str. 47

„Rashodi čine negativnu komponentu financijskog rezultata. Nastaju kao posljedica trošenja, odnosno smanjenja imovine i povećanja obaveza. Nasuprot prihodima imaju utjecaj na smanjenje kapitala poduzeća. Vrijednost rashoda čine vrijednosti koje su morale biti utrošene u poslovnom procesu, a koje su neophodne za stvaranje poslovnih učinaka (sirovine, materijal, strojevi, energija, ljudski rad i sl.). Analogno prihodima i rashodi se dijele na redovne i izvanredne, a redovni na poslovne i financijske. Poslovni rashodi nastaju kao posljedica obavljanja glavne djelatnosti poduzeća, a financijski nastaju uglavnom kao posljedica korištenja tuđeg novca.“¹⁶

S obzirom na to da je tema ovog rada amortizacija, u računu dobiti i gubitka bit ćemo usmjereni na poslovne rashode jer amortizacija je rashod koji nastaje kao posljedica obavljanja glavne djelatnosti poduzeća. Utjecaj visine amortizacije u računu dobiti i gubitka odražavat će se upravo kroz smanjenje ili povećanje poslovnih rashoda, a samim time i na poslovni rezultat poduzeća.

U nastavku je prikaz računa dobiti i gubitka društva MARBO PRODUKT d.o.o. u kojem je iskazan rashod amortizacije obračunat linearnom metodom (poglavlje 3.1.), degresivnom metodom (poglavlje 3.2.) i funkcionalnom metodom (poglavlje 3.3.) i to iz prve promatrane godine.

Tablica 24: Račun dobiti i gubitka društva MARBO PRODUKT d.o.o. – obračun amortizacije linearnom, degresivnom i funkcionalnom metodom

MARBO PRODUKT d.o.o. RAČUN DOBITI I GUBITKA 01. 01. – 31. 12.	prethodna godina	tekuća god linearna	tekuća god degresivna	tekuća god funkcionalna
I. POSLOVNI PRIHODI	23.933.581	23.642.367	23.642.367	23.642.367
1. Prihodi od prodaje	23.772.643	21.899.396	21.899.396	21.899.396
2. Prihodi na temelju upotrebe vlastitih proizvoda, robe i usluga		58.124	58.124	58.124
3. Ostali poslovni prihodi	160.938	1.684.847	1.684.847	1.684.847
II. POSLOVNI RASHODI	22.886.493	22.677.700	22.916.848	22.540.479
1. Smanjenje vrijednosti zaliha nedovršene proizvodnje i gotovih proizvoda				
2. Povećanje vrijednosti zaliha nedovršene proizvodnje i gotovih proizvoda				
3. Materijalni troškovi	14.499.967	15.428.058	15.428.058	15.428.058
a) Troškovi sirovina i materijala	140.017	154.107	154.107	154.107
b) Troškovi prodane robe	9.977.508	12.514.645	12.514.645	12.514.645
c) Ostali vanjski troškovi	4.382.442	2.759.306	2.759.306	2.759.306
4. Troškovi osoblja	3.627.537	4.074.034	4.074.034	4.074.034
a) Neto plaće i nadnice	2.197.642	2.436.720	2.436.720	2.436.720
b) Troškovi poreza i doprinosa iz plaća	896.859	1.032.431	1.032.431	1.032.431
c) Doprinosi na plaće	533.036	604.883	604.883	604.883
5. Amortizacija	422.244	467.415	706.563	330.194
6. Ostali troškovi	2.260.404	346.202	346.202	346.202
7. Vrijednosno usklađivanje	2.076.341	36.649	36.649	36.649

¹⁶ Žager, K., Žager, L.: *op.cit.* str. 48, 49

a) dugotrajne imovine (osim financijske imovine)				
b) kratkotrajne imovine (osim financijske imovine)	2.076.341	36.649	36.649	36.649
8. Rezerviranja		1.657.388	1.657.388	1.657.388
9. Ostali poslovni rashodi		667.954	667.954	667.954
III. FINANCIJSKI PRIHODI	42.518	179.520	179.520	179.520
1. Kamate, teč. razlike, dividende i slični prihodi iz odnosa s povezanim				
2. Kamate, teč. razlike, dividende, slični prihodi iz odnosa s nepovezanim poduz.	42.518	179.520	179.520	179.520
3. Dio prihoda od pridruženih poduzetnika i sudjelujućih interesa				
4. Nerealizirani dobiti (prihodi)				
5. Ostali financijski prihodi				
IV. FINANCIJSKI RASHODI	88.656	367.558	367.558	367.558
1. Kamate, tečajne razlike i drugi rashodi s povezanim poduzetnicima				
2. Kamate, tečajne razlike i drugi rashodi iz odnosa s nepovezanim poduz.	84.990	204.123	204.123	204.123
3. Nerealizirani gubici (rashodi) financijske imovine				
4. Ostali financijski rashodi	3.666	163.435	163.435	163.435
V. IZVANREDNI – OSTALI PRIHODI				
VI. IZVANREDNI – OSTALI RASHODI	412.774			
VII. UKUPNI PRIHODI	23.976.099	23.821.887	23.821.887	23.821.887
VIII. UKUPNI RASHODI	23.387.923	23.045.258	23.284.406	22.908.037
IX. DOBIT PRIJE OPOREZIVANJA	588.176	776.629	537.481	913.850
X. GUBITAK PRIJE OPOREZIVANJA				
XI. POREZ NA DOBIT				
XII. DOBIT RAZDOBLJA	588.176	776.629	537.481	913.850
XIII. GUBITAK RAZDOBLJA				
DODATAK RDG-u (popunjava poduzetnik koji sastavlja konsolidirani godišnji financijski izvještaj)				
XIV.* DOBIT PRIPISANA IMATELJIMA KAPITALA MATICE				
XV.* DOBIT PRIPISANA MANJINSKOM INTERESU				
XVI.* GUBITAK PRIPISAN IMATELJIMA KAPITALA MATICE				
XVII.* GUBITAK PRIPISAN MANJINSKOM INTERESU				

Račun dobiti i gubitka u kojem je trošak amortizacije u visini 467.415 kn iskazan temeljem obračuna linearnom metodom pokazuje ostvarenu dobit razdoblja od 776.629 kn. S obzirom na to da poduzeće prenosi gubitak iz prethodnih razdoblja, nije iskazan iznos obveze za porez na dobit. Kad ne bi prenosilo gubitak, porez na dobit obračunat prema trenutno važećoj stopi od 20% iznosio bi 155.326 kn.

Račun dobiti i gubitka u kojem je trošak amortizacije u visini 706.563 kn iskazan temeljem obračuna degresivnom metodom pokazuje ostvarenu dobit razdoblja od 537.481 kn. Kad poduzeće ne bi prenosilo gubitak, porez na dobit iznosio bi 107.496 kn.

Račun dobiti i gubitka u kojem je trošak amortizacije u visini 330.194 kn iskazan temeljem obračuna funkcionalnom metodom pokazuje ostvarenu dobit razdoblja od 913.850 kn. Kad poduzeće ne bi prenosilo gubitak, porez na dobit iznosio bi 182.770 kn.

Iz prikazanih računa dobiti i gubitka možemo zaključiti da različite metode obračuna amortizacije imaju značajan utjecaj na uspješnost poduzeća. Viši iznosi amortizacije utječu na povećanje poslovnih rashoda, a time izravno na smanjenje rezultata poduzeća. Rezultat poduzeća utječe na visinu poreza na dobit pa možemo primijetiti da se porez na dobit povećava smanjenjem troška amortizacije i obratno.

Sve navedeno navodi na zaključak da ako poduzeće u svojoj imovini ima evidentirane značajne vrijednosti dugotrajne materijalne imovine, tada može odlukom o određenoj metodi obračuna amortizacije značajno utjecati na poslovne rashode i rezultat poduzeća, a samim time i na visinu poreza na dobit. Dakle, značajnost tog utjecaja raste sa značajnošću vrijednosti dugotrajne materijalne imovine. Ipak, kako je već rečeno, utjecaj na rezultat poduzeća temeljem metode amortizacije kratkoročan je jer kumulativno gledano iznos amortizacije je isti pa dugoročno taj utjecaj ne postoji, već se dobit seli iz jednog razdoblja u drugo. Izbor politike amortizacije treba biti svjesna i promišljena akcija s namjerom da se njime postignu određeni ciljevi i poslovne politike poduzeća.

5. UTJECAJ AMORTIZACIJE NA FINACIJSKE POKAZATELJE DRUŠTVA MARBO PRODUKT d.o.o.

Prikazane bilance i računi dobiti i gubitka u nastavku će biti podloga za utvrđivanje utjecaja promjena metode amortizacije na financijske pokazatelje. S obzirom na to da se u ovom istraživanju promatra utjecaj metode amortizacije na financijske izvještaje, posebna pozornost posvetit će se pokazateljima koji u odnos stavljaju pozicije dugotrajne materijalne imovine i ukupne imovine, pozicije ukupnih rashoda te pozicije dobiti.

5.1. Općenito o financijskim pokazateljima

„Financijski pokazatelji mogu se podijeliti na dvije skupine s obzirom na vremensku dimenziju. Jedna skupina financijskih pokazatelja obuhvaća razmatranje poslovanja poduzeća unutar određenog razdoblja, najčešće je to razdoblje od godine dana. Ta skupina temelji se na podacima iz izvještaja računa dobiti i gubitka. Druga skupina financijskih pokazatelja odnosi se na razmatranje financijskog položaja poduzeća i to u točno određenom trenutku, a to je upravo dan sastavljanja bilance. Pokazatelji se obično promatraju kao nosioci informacija koje su potrebne za upravljanje poslovanjem i razvojem poduzeća. Dakle, pokazatelji se formiraju i računaju upravo zbog toga da bi se stvorila informacijska podloga potrebna za donošenje određenih odluka.“¹⁷

„Zavisno od toga koje se odluke žele donositi naglašava se značenje pojedinih vrsta pokazatelja. Ako analizu provodi bankarski sektor zbog odobravanja kredita nekom poduzeću, tada se naglasak stavlja na postojeću financijsku situaciju poduzeća i njegovu blisku

¹⁷ Žager, K., Žager, L.: *op.cit.* str. 172.

budućnost, odnosno naglašava se značenje pokazatelja koji mjere likvidnost. Nasuprot tome, sa stajališta dugoročnih investitora više se naglašava moć za stvaranje prihoda i efikasnost poslovanja nego likvidnost jer se zna da neprofitabilna poduzeća umanjuju vrijednost imovine i bez obzira na postojeću dobru likvidnost u budućnosti neće moći iz ostvarenog poslovnog rezultata podmiriti obveze prema dugoročnim investitorima. Vlasnici poduzeća (dioničari) zainteresirani su za dugoročnu profitabilnost i sigurnost. Menadžment poduzeća zainteresiran je za sve aspekte financijske analize jer se mora osigurati i kratkoročna i dugoročna financijska stabilnost poduzeća. Osim toga mora se osigurati profitabilnost poduzeća kako bi se mogle podmiriti sve kratkoročne i dugoročne obveze, zatim je nužno osigurati odgovarajuće naknade vlasnicima poduzeća (dividende) i odgovarajući iznos akumulacije (zadržane dobiti) kako bi se poduzeće moglo razvijati. Sukladno tim zahtjevima razlikuje se nekoliko skupina financijskih pokazatelja¹⁸:

- **„pokazatelji likvidnosti** koji mjere sposobnost poduzeća da podmiri svoje dospelje kratkoročne obveze
- **pokazatelji zaduženosti** koji mjere koliko se poduzeće financira iz tuđih izvora sredstava
- **pokazatelji aktivnosti** koji mjere kako efikasno poduzeće upotrebljava svoje resurse
- **pokazatelji ekonomičnosti** koji mjere odnos prihoda i rashoda, odnosno pokazuju koliko se prihoda ostvari po jedinici rashoda
- **pokazatelji profitabilnosti** koji mjere povrat uloženog kapitala što se smatra najvišom upravljačkom djelotvornošću
- **pokazatelji investiranja** koji mjere uspješnost ulaganja u obične dionice¹⁹.

„Dobro upravljanje poduzećem podrazumijeva da su u poslovanju zadovoljena dva osnovna kriterija: kriterij sigurnosti i kriterij uspješnosti.“²⁰

Slika 1: Temeljne skupine financijskih pokazatelja

Slika 1 pokazuje temeljne skupine pokazatelja analize financijskih izvještaja. Pokazatelji likvidnosti i zaduženosti jesu pokazatelji sigurnosti poslovanja dok su pokazatelji ekonomičnosti, profitabilnosti i investiranja pokazatelji uspješnosti. Pokazatelji aktivnosti smatraju se i pokazateljima sigurnosti i pokazateljima uspješnosti jer koeficijent obrtaja sredstava utječe i na likvidnost i na profitabilnost poslovanja.

¹⁸ Žager, K., Žager, L.: *op.cit.* str. 172.

¹⁹ Žager, K., Žager, L.: *op.cit.* str. 172., 173.

²⁰ Žager, K., Žager, L.: *op.cit.* str. 173.

5.2. Likvidnost

„Jedan od osnovnih uvjeta koje poduzeće mora zadovoljiti je plaćanje kratkoročnih dospjelih obaveza u dogovorenim rokovima. Sposobnost poduzeća da na vrijeme podmiri sve svoje tekuće obveze zove se likvidnost. Likvidnost ne smije biti cilj poslovanja, već samorazumljivost. Nelikvidnost može uništiti poduzeće kojem i prihodi i dobit rastu, ali isto tako poduzeće koje trenutno nema problema s likvidnošću, u slučaju pada prihoda i rentabilnosti sasvim sigurno doći će i do točke nelikvidnosti.“²¹

„Pokazatelji likvidnosti mjere sposobnost poduzeća da podmiri dospjele kratkoročne obaveze. Najčešći pokazatelji jesu koeficijent trenutne likvidnosti, koeficijent ubrzane likvidnosti, koeficijent tekuće likvidnosti i koeficijent financijske stabilnosti. Svi se pokazatelji računaju na temelju podataka iz bilance.“²²

U sljedećoj tablici prikazani su pokazatelji za naše društvo.

Tablica 25: Utjecaj metode obračuna amortizacije na pokazatelje likvidnosti

Naziv pokazatelja	brojnik /nazivnik	linearna	degresivna	funkcionalna
koeficijent trenutne likvidnosti	novac / kratkoročne obveze	0,18	0,18	0,18
koeficijent ubrzane likvidnosti	novac + potraživanja / kratkoročne obveze	1,29	1,29	1,29
koeficijent tekuće likvidnosti	kratkotrajna imovina / kratkoročne obveze	1,50	1,50	1,50
koeficijent financijske stabilnosti	dugotrajna imovina / kapital + dugoročne obveze	0,6973	0,6866	0,7031

Koeficijent trenutne likvidnosti trebao bi prema standardu iznositi 0,1 do 0,3 što je kod našeg poduzeća unutar tog okvira. Ovaj nam koeficijent daje informaciju s koliko jedinica novca poduzeće raspolaže u odnosu na jedinicu kratkoročnih obveza. Rezultat našeg poduzeća pokazuje da je 18% kratkoročnih obveza trenutno pokriveno najbrže unovčivom imovinom, odnosno novcem.

Koeficijent ubrzane likvidnosti trebao bi prema standardu iznositi minimalno 1, što znači da kratkoročne obveze ne bi smjele biti veće od zbroja iznosa novca i potraživanja. I ovaj je koeficijent kod promatranog poduzeća u standardu.

Koeficijent tekuće likvidnosti trebao bi prema standardu iznositi 2, što znači da kratkotrajna imovina treba biti bar dvostruko veća od kratkoročnih obveza. Kod promatranog poduzeća ovaj koeficijent ne zadovoljava standard. Ipak, u praksi je ovaj koeficijent često ispod 2 pa bi ga trebalo usporediti s prosjekom poduzeća iz iste grane djelatnosti.

Ova su tri koeficijenta za sve promatrane metode obračuna amortizacije isti s obzirom na to da za izračun ne obuhvaćaju pozicije dugotrajne materijalne imovine i kapitala za koje smo utvrdili da se mijenjaju s promjenom metode amortizacije.

²¹ Očko, J., Švigir, A.: *op.cit.* str. 263.

²² Žager, K., Žager, L.: *op.cit.* str. 176.

Koeficijent financijske stabilnosti trebao bi prema standardu biti manji od 1, što je kod našeg poduzeća zadovoljavajuće. Ovaj koeficijent pokazuje je li dugotrajna imovina pokrivena dugoročnim izvorima te postojanje neto radnog kapitala koji je važan za održavanje tekuće likvidnosti. Postojanje neto radnog kapitala znači da je dio kratkotrajne imovine financiran iz dugoročnih izvora što je ovdje slučaj. Primjećujemo da se ovisno o metodi obračuna amortizacije ovaj koeficijent mijenja. Koeficijent je manji što je vrijednost imovine manja uslijed veće amortizacije i obratno.

5.3. Zaduzenost

„Najčešći pokazatelji zaduzenosti su koeficijent zaduzenosti, koeficijent vlastitog financiranja i koeficijent financiranja. Sva tri pokazatelja formirana su na temelju bilance i zbog toga odražavaju statičku zaduzenost. Pokazatelji zaduzenosti su odraz strukture pasive i govore koliko je imovine financirano iz vlastitog kapitala (glavnice) te koliko je imovine financirano iz tuđeg kapitala (obveza). Pomoću tih pokazatelja moguće je utvrditi odnos tuđeg i vlastitog kapitala. Pokriće troškova kamata i faktor zaduzenosti upozoravaju na dinamičku zaduzenost jer dugovanje razmatraju s aspekta mogućnosti njegova podmirivanja. Utvrđuju se na temelju podataka iz računa dobiti i gubitka i bilance. Pri utvrđivanju pokrića troškova kamata razmatra se koliko puta su kamate pokrivene ostvarenim iznosom bruto dobiti. Ako je to pokriće veće, zaduzenost je manja i obratno. Nasuprot tome, kod faktora zaduzenosti manji faktor zaduzenosti znači manju zaduzenost. On pokazuje koliko je godina potrebno da bi se iz ostvarene zadržane dobiti uvećane za amortizaciju podmirile ukupne obaveze poduzeća. Tu treba naglasiti da se radi o indikatoru zaduzenosti jer je poznato da se iz zadržane dobiti i amortizacije, koje su obračunske kategorije, ne mogu podmirivati obaveze. Stupanj pokrića I i II računa se na temelju podataka iz bilance. Kod njih se razmatra pokriće dugotrajne imovine glavnicom, odnosno glavnicom uvećanom za dugoročne obaveze. Pokazatelje stupnja pokrića istovremeno je moguće promatrati i kao pokazatelje likvidnosti.“²³

Tablica 26: Utjecaj metode obračuna amortizacije na pokazatelje zaduzenosti

Naziv pokazatelja	brojnik /nazivnik	linearna	degresivna	funkcionalna
koeficijent zaduzenosti	ukupne obveze / ukupna imovina	0,5608	0,5694	0,5560
koeficijent vlastitog financiranja	glavnica / ukupna imovina	0,4392	0,4306	0,4440
koeficijent financiranja	ukupne obveze / glavnica	1,28	1,32	1,25
pokriće troškova kamata	dobit prije poreza i kamata / kamate	4,80	3,63	5,48
faktor zaduzenosti	ukupne obveze / zadržana dobit + amortizacija	19,09	12,63	27,02
stupanj pokrića I	glavnica / dugotrajna imovina	1,43	1,46	1,42
stupanj pokrića II	glavnica + dugoročne obveze / dugotrajna imovina	1,43	1,46	1,42

²³ Žager, K., Žager, L.: *op.cit.* str. 177., 178.

Promjene metode obračuna amortizacije utječu na sve koeficijente zaduženosti s obzirom na to da se računaju iz pozicija bilance i računa dobiti i gubitka na koje su te promjene utjecale.

Koeficijent zaduženosti daje informaciju o udjelu ukupnih obveza u ukupnoj imovini poduzeća, odnosno u kojoj se mjeri poduzeće financira iz tuđih izvora. Prema standardu ovaj bi koeficijent trebao iznositi 0,5 do 0,7. Kod našeg je poduzeća izračunati koeficijent unutar standarda i mijenja se ovisno o metodi amortizacije. Veći je ako se imovina smanjuje, što je vidljivo upravo kod degresivne metode koja je u prvoj godini proizvela najveći iznos amortizacije pa time i najveće smanjenje neto vrijednosti imovine.

Koeficijent vlastitog financiranja daje informaciju u kojoj se mjeri poduzeće financira iz vlastitih izvora. Ovaj je koeficijent razlika koeficijenta zaduženosti do broja 1 jer su izvori imovine upravo ukupne obveze i glavnica. S obzirom na to da je koeficijent zaduženosti u okviru standarda, sukladno tome možemo reći da je i koeficijent vlastitog financiranja u okviru standarda.

Koeficijent financiranja daje informaciju o iznosu ukupnih obveza u odnosu na jedinicu kapitala poduzeća, tj. o odnosu tuđih i vlastitih izvora financiranja. Prema standardu trebao bi iznositi 1, a maksimalno 2,33. Primjećujemo da je koeficijent financiranja našeg poduzeća u okviru standarda te da se povećava sa smanjenjem glavnice što se najbolje vidi u primjeru degresivne metode primjenom koje je glavnica poduzeća najmanja u odnosu na ostale dvije metode.

Koeficijent pokriva troškova kamata pokazuje da na njega utječu promjene dobitka poduzeća, a one su izravno povezane s troškom amortizacije. Što je trošak amortizacije veći, dobit je manja pa je i koeficijent pokriva troškova kamata manji.

Koeficijent faktora zaduženosti upozorava na dinamiku zaduženosti jer razmatra dug prema mogućnosti njegova podmirenja iz zadržane dobiti uvećane za amortizaciju. S obzirom na to da naše poduzeće nema zadržane dobiti, rezultat koji smo dobili govori nam koliko je poduzeću potrebno godina za podmirenje duga samo iz amortizacije što nije relevantan podatak pa ga nije potrebno analizirati.

Stupanj pokriva I govori nam o stupnju pokriva dugotrajne imovine glavnicom, a stupanj pokriva II govori nam o stupnju pokriva dugotrajne imovine glavnicom uvećanom za dugoročne obveze. Prema standardu, stupanj pokriva II trebao bi biti veći od 1. Primjećujemo da je stupanj pokriva I i II kod promatranog poduzeća jednak zato što poduzeće nema dugoročnih obveza. Dobiveni rezultati različiti su s obzirom na korištenu metodu pa možemo zaključiti da se ovaj koeficijent povećava sa smanjenjem neto vrijednosti dugotrajne imovine što je najočitiije u primjeru degresivne metode.

5.4. Aktivnost

„Pokazatelji aktivnosti još se nazivaju i koeficijentima obrtaja, a računaju se na temelju odnosa prometa i prosječnog stanja. Oni upućuju na brzinu cirkuliranja imovine u poslovnom procesu. Osim toga, kad je poznat koeficijent obrtaja, tada je moguće izračunati i prosječne dane vezivanja sredstva, odnosno prosječno trajanje obrtaja. Najčešće se koeficijent obrtaja izračunava za ukupnu imovinu, kratkotrajnu imovinu i potraživanja. Na temelju koeficijenta obrtaja potraživanja može se odrediti i prosječno trajanje naplate potraživanja. Svi pokazatelji aktivnosti utvrđuju se na temelju podataka iz bilance i računa dobiti i gubitka. Osim pokazatelja koji su prikazani u Tablici 38, moguće je računati i mnoge druge koeficijente obrtaja. Primjerice, moguće je računati koeficijent obrtaja ukupnih zaliha sirovina i materijala, i koeficijent obrtaja pojedinih vrsta zaliha. Isto tako moguće je računati koeficijente obrtaja potraživanja za svakog pojedinog kupca. Pritom je važno da je i s aspekta sigurnosti i s aspekta uspješnosti bolje da je koeficijent obrtaja što veći broj, odnosno da je vrijeme vezivanja ukupne i pojedinih vrsta imovine što kraće.“²⁴

Tablica 27: Utjecaj metode obračuna amortizacije na pokazatelje aktivnosti

Naziv pokazatelja	brojnik / nazivnik	linearna	degresivna	funkcionalna
koeficijent obrtaja ukupne imovine	ukupni prihod / ukupna imovina	1,50	1,52	1,48
koeficijent obrtaja kratkotrajne imovine	ukupni prihod / kratkotrajna imovina	2,18	2,18	2,18
koeficijent obrtaja zaliha	prihodi od prodaje / zalihe	19,14	19,14	19,14
koeficijent obrtaja potraživanja	prihodi od prodaje / potraživanja	2,70	2,70	2,70
trajanje naplate potraživanja u danima	broj dana u godini / koeficijent obrtaja potraživanja	135	135	135

Koeficijent obrtaja ukupne imovine daje informaciju koliko jedinica prihoda poduzeće stvara po jedinici ukupne imovine. Prema standardu ovaj koeficijent bi trebao iznositi 1. Primjećujemo da je izračunati koeficijent našeg poduzeća u standardu, no razlikuje se s obzirom na metodu obračuna amortizacije. Razlog tomu je smanjenje i povećanje dugotrajne materijalne imovine koja čini ukupnu imovinu poduzeća. Možemo zaključiti da kod smanjenja imovine zbog veće amortizacije ovaj koeficijent raste i obratno.

Koeficijent obrtaja kratkotrajne imovine govori o tome koliko jedinica prihoda poduzeće stvara po jedinici kratkotrajne imovine. Različite metode amortizacije na ovaj koeficijent nemaju utjecaja jer amortizacija nema utjecaja na prihode niti na kratkotrajnu imovinu.

Koeficijent obrtaja zaliha daje podatak o tome koliko jedinica prihoda poduzeće stvara iz jedinice zaliha te koliko se puta zalihe obrnu tijekom jedne godine. Različite metode amortizacije na ovaj podatak nemaju nikakvog utjecaja, no možemo ustvrditi da se kod našeg poduzeća zalihe obrnu 19 puta tijekom godine.

²⁴ Žager, K., Žager, L.: *op.cit.* str. 178., 179.

Koeficijent obrtaja potraživanja daje podatak o tome koliko jedinica prihoda od prodaje poduzeće stvara po jedinici potraživanja. U primjeru našeg poduzeća vidimo da na ovaj pokazatelj metode amortizacije nemaju utjecaja.

Trajanje naplate potraživanja u danima daje informaciju o tome za koliko dana u prosjeku poduzeće može naplatiti svoja potraživanja. Na ovaj podatak metode amortizacije nemaju utjecaja, no primjećujemo da je prosječno vrijeme naplate promatranog poduzeća 135 dana, što je više nego što poduzeće ima dogovoreni rok plaćanja od 60 dana. Kupci kasne s plaćanjem u prosjeku 75 dana, što znači da za to vrijeme poduzeće mora koristiti vlastiti ili tuđi kapital za tekuće poslovanje.

5.5. Ekonomičnost

„Pokazatelji ekonomičnosti mjere odnos prihoda i rashoda i pokazuju koliko se prihoda ostvari po jedinici rashoda. Iz navedenog proizlazi da se ti pokazatelji računaju na temelju podataka iz računa dobiti i gubitka.“²⁵

Tablica 28: Utjecaj metode obračuna amortizacije na pokazatelje ekonomičnosti

Naziv pokazatelja	brojnik /nazivnik	linearna	degresivna	funkcionalna
ekonomičnost ukupnog poslovanja	ukupni prihodi / ukupni rashodi	1,03	1,02	1,04
ekonomičnost prodaje	prihodi od prodaje / rashodi od prodaje	1,42	1,42	1,42
ekonomičnost financiranja	financijski prihodi / financijski rashodi	0,49	0,49	0,49

Ekonomičnost ukupnog poslovanja daje podatak o tome koliko jedinica prihoda poduzeće stvara po jedinici rashoda. Ovaj bi koeficijent svakako trebao biti veći od 1 jer inače bi poduzeće ostvarilo gubitak. Možemo zaključiti da je poslovanje poduzeća to bolje što ovaj koeficijent više raste preko broja 1. Primjećujemo da različite metode amortizacije imaju utjecaj na ovaj koeficijent. Razlog tomu je viša ili manja vrijednost amortizacije koja je sastavni dio ukupnih rashoda. Stoga, što je amortizacija veća, to je ekonomičnost ukupnog poslovanja manja i obratno. Obračun amortizacije degresivnom metodom u našem je primjeru dao najviši iznos amortizacije te je zbog toga i ekonomičnost ukupnog poslovanja manja u odnosu na ostale metode.

Ekonomičnost prodaje daje podatak o tome koliko jedinica prihoda od prodaje poduzeće ostvaruje po jedinici rashoda od prodaje. Različite metode amortizacije na ovaj koeficijent nemaju utjecaja.

Ekonomičnost financiranja daje podatak o tome koliko jedinica financijskih prihoda poduzeće ostvaruje po jedinici financijskih rashoda. S obzirom na to da je ovaj koeficijent manji od jedan, možemo zaključiti da su financijski prihodi manji od financijskih rashoda te da poduzeće ostvaruje gubitak iz financiranja.

²⁵ Žager, K., Žager, L.: *op.cit.* str. 179.

5.6. Profitabilnost

„Pokazatelji profitabilnosti ili rentabilnosti smatraju se najvažnijim pokazateljima. Ovi pokazatelji oslikavaju efikasnost poslovanja, odnosno pokazuju rezultat korištenja potencijala poduzeća. Računaju se omjerom povrata na uloženo. Pri tome i povrat i ulog imaju više različitih definicija pa shodno tome postoji i više različitih pokazatelja rentabilnosti. Tako se rentabilnost može računati na osnovi ukupnih prihoda ili samo prihoda od prodaje, na temelju bruto ili neto dobiti, ali i neto dobiti koja je uvećana za kamate. Mjerenje rentabilnosti ili bilo kojeg drugog pokazatelja u jednom periodu ne govori dovoljno pa je za potpuniju informaciju potrebno pratiti i uspoređivati nekoliko uzastopnih razdoblja. Naravno, potrebna je još i usporedba s konkurentima iz iste grane djelatnosti.“²⁶

Pokazatelji profitabilnosti izračunavaju se na temelju podataka iz računa dobiti i gubitka i bilance.

Tablica 29: Utjecaj metode obračuna amortizacije na pokazatelje profitabilnosti

Naziv pokazatelja	brojnik / nazivnik	linearna	degresivna	funkcionalna
marža profita	dobit tekuće godine / ukupni prihodi	0,03	0,02	0,04
rentabilnost imovine (ROA)	dobit tekuće godine / ukupna imovina	0,05	0,03	0,06
rentabilnost kapitala (ROE)	dobit tekuće godine / kapital i rezerve	0,11	0,08	0,13

Primjećujemo da na sve pokazatelje promjena metode amortizacije ima utjecaja. Razlog tomu je što metoda amortizacije utječe na dobit tekuće godine, kapital i ukupnu imovinu, a to su pozicije na temelju kojih se ovi koeficijenti računaju.

Marža profita daje nam informaciju o tome koliko jedinica dobiti poduzeće stvara po jedinici ukupnih prihoda. Marža profita mora biti veća od 0, pa možemo zaključiti da je kod promatranog poduzeća ona niska, no postoji. Uočavamo da na nju metoda amortizacije utječe kroz dobit tekuće godine, što znači da je marža profita manja što je dobit poduzeća manja, a u našem primjeru ona je najmanja kod degresivne metode koja pokazuje najviši iznos amortizacije.

Rentabilnost imovine daje nam informaciju o tome koliko jedinica dobiti poduzeće stvara po jedinici ukupne imovine. Standard ove veličine ovisi o grani djelatnosti, ali općenito se smatra da rentabilnost imovine mora biti veća od kamatnog prinosa na dugotrajna ulaganja u banku ili prinosa na nerizične investicije kao što su državne obveznice. Primjećujemo da u promatranom poduzeću rentabilnost imovine raste s padom iznosa amortizacije, a time i višom vrijednosti dugotrajne imovine koja je dio ukupne imovine. Amortizacija je najniža, a dugotrajna imovina najviša kod funkcionalne metode te pokazuje da je u tom slučaju rentabilnost imovine 6 %. Kod degresivne metode, koja pokazuje najviši iznos obračunate amortizacije, rentabilnost imovine je svega 3 % što sigurno nije zadovoljavajuće.

²⁶ Očko, J., Švigir, A.: *op.cit.* str. 243.

Rentabilnost kapitala daje nam informaciju o tome koliko jedinica dobiti poduzeće stvara po jedinici kapitala i rezervi. Ovaj pokazatelj vrlo je važan vlasnicima poduzeća jer oni žele ostvariti što veću zaradu na uloženi kapital. Primjećujemo da je rentabilnost kapitala to veća što je veća dobit poduzeća, a to znači što je niži iznos amortizacije. Najniži iznos amortizacije poduzeće ostvaruje funkcionalnom metodom pa je stoga i rentabilnost kapitala tada najviša, odnosno 13 %.

6. ZAKLJUČAK

Dugotrajna materijalna imovina uobičajeno čini znatan dio ukupne vrijednosti imovine poduzeća, a njezino je osnovno obilježje da se ne utroši u jednom poslovnom ciklusu, već svoju vrijednost postupno prenosi na učinke tijekom više proizvodnih ciklusa, odnosno tijekom više godina.

Politika metode amortizacije ključna je za utvrđivanje iznosa trošenja dugotrajne materijalne imovine u obračunskom razdoblju. Dakle, izborom metode amortizacije može se značajno utjecati na uspješnost poslovanja, a taj značaj izravno ovisi o značaju dugotrajne materijalne imovine poduzeća.

Računovodstvenu regulativu dugotrajne materijalne imovine i amortizacije uređuje Zakon o računovodstvu i računovodstveni standardi dok poreznu regulativu uređuje Zakon i Pravilnik o porezu na dobit. Navedenim zakonodavnim okvirom određuje se postupanje s dugotrajnom materijalnom imovinom te dopuštene metode obračuna amortizacije i stope.

Računovodstveni standardi propisuju tri metode amortizacije: linearnu, regresivnu i funkcionalnu. Standard navodi da izbor metode amortizacije treba odražavati okvir očekivanog trošenja budućih ekonomskih koristi imovine od strane poduzeća te da se metoda amortizacije treba preispitivati barem na kraju svake poslovne godine. Metode amortizacije treba primjenjivati dosljedno osim ako ne dođe do promjene okvira trošenja budućih ekonomskih koristi imovine.

Porezni propisi dopuštaju samo jednu metodu amortizacije, i to linearnu te za grupe imovine propisuju stope koje se mogu i podvostručiti.

U istraživanju je prikazan obračun amortizacije temeljem linearne, regresivne i funkcionalne metode, a rezultati su uspoređeni s porezno dopuštenim podvostručenim stopama. Utvrđeno je da ni jedna od korištenih metoda nije rezultirala vrijednostima iznad porezno dopuštenih.

S obzirom na to da je cilj istraživanja bio usporediti rezultate dobivene različitim metodama amortizacije i utvrditi optimalnu metodu za promatrano poduzeće, iz svega navedenog može se zaključiti da bi za poduzeće bila optimalna funkcionalna metoda obračuna amortizacije. Na takav zaključak navodi računovodstveni standard koji kaže da korištena metoda amortizacije treba odražavati okvir očekivanog trošenja budućih ekonomskih koristi od strane poduzetnika. Upravo je funkcionalnom metodom obračuna amortizacije promatrano poduzeće najpribližnije odredilo trošenje dugotrajne materijalne imovine.

Određilo ga je prema učincima planirane i ostvarene prodaje proizvoda jer se imovina u slučaju veće prodaje više troši, npr. objekt skladišta i oprema za manipulaciju robom više se koristi, računalna se oprema više upotrebljava (izdavanje otpremnica, računa), a isto tako vozila za isporuku robe prelaze veće udaljenosti pa se samim time više troše. Dodatni razlog za izbor ove metode jest i poslovanje poduzeća u ranijim razdobljima. Naime, poduzeće prenosi gubitke iz ranijih razdoblja pa treba voditi računa o upravljanju troškovima, odnosno o njihovoj racionalizaciji kako bi kroz veću dobit u narednim razdobljima što prije pokrilo preneseni gubitak. Obračun amortizacije funkcionalnom metodom u prve dvije godine rezultira najmanjim troškovima amortizacije, a u ostalim promatranim godinama nema značajnijih oscilacija u dobivenim vrijednostima. U promatranom obračunskom razdoblju dobit je kod obračuna amortizacije funkcionalnom metodom veća za 17,6 % u odnosu na linearnu metodu što nikako nije zanemarivo. U odnosu na regresivnu metodu dobit ostvarena kod obračuna amortizacije funkcionalnom metodom veća je za čak 70 %. Stoga je izbor funkcionalne metode obračuna amortizacije i iz ove perspektive optimalan. Ovdje još jednom treba navesti da je riječ o kratkoročnom utjecaju na rezultat poduzeća tako da ukupne troškove amortizacije poduzeće raspoređuje u toku korisnog vijeka trajanja prema dinamici koja odgovara poslovnoj politici poduzeća. Izborom metode amortizacije ne stvara se poslovni rezultat, on se samo prebacuje iz jednog razdoblja poslovanja u drugo. Iz tog razloga moguće je izborom metode amortizacije značajno utjecati na uspješnost poslovanja, ali u kratkom roku, dugoročno taj utjecaj ne postoji.

U istraživanju je prikazan utjecaj metode amortizacije na financijske pokazatelje s obzirom na to da na njih utječu promjene visine amortizacije, i to kroz vrijednosti dugotrajne materijalne imovine, ukupne imovine, pozicije ukupnih rashoda te pozicije dobiti. Dobiveni rezultati pokazuju bolje vrijednosti koeficijenata uz primjenu funkcionalne metode obračuna amortizacije. Ipak, kada bi kroz financijske izvještaje promatrali pet poslovnih razdoblja za koja je izvršen obračun amortizacije uz primjenu različitih metoda, prosjek pokazatelja bio bi isti. Dakle, i po tome možemo zaključiti da je utjecaj metoda amortizacije kratkoročan te da dugoročno nema utjecaja na pokazatelje i rezultat poduzeća.

Iz svega navedenog zaključak je da su troškovi amortizacije, a samim time i ukupni troškovi poduzeća, od osobite važnosti te da njima treba znati upravljati sukladno ciljevima poduzeća i viziji koju postavlja menadžment. Jedan od ciljeva poduzeća svakako je ostvarenje dobiti te njezino povećanje u sljedećim razdobljima. Taj se cilj može ostvariti samo kvalitetnim upravljanjem te pronalaženjem optimalnih rješenja. Stoga bi preporuka za unaprjeđenje prakse bila osigurati kvalitetno upravljanje poduzećem, a posebice troškovima što se može postići izborom educiranog, iskusnog, motiviranog i etičnog menadžmenta.

7. LITERATURA

1. Grupa autora (redaktori: Gulin, D., Peršić, M.): *Upravljačko računovodstvo HRVATSKA ZAJEDNICA RAČUNOVOĐA I FINANCIJSKIH DJELATNIKA*, Zagreb, 2011.
2. Grupa autora (redaktori: Paić Ćirić, M., Rakijašić, J., Slovinac, I., Zaloker, D.): *Računovodstvo trgovačkih društava*, TEB – POSLOVNO SAVJETOVANJE d.o.o., Zagreb, 2010.
3. Očko, J., Švigir, A.: *Kontroling-upravljanje iz backstagea*, Altius savjetovanje d.o.o., Zagreb, 2009.
4. Žager, K., Žager, L.: *Analiza financijskih izvještaja*, Masmedia, Zagreb
5. Žager, K., Tušek, B., Vašiček, V., Žager, L.: *Osnove računovodstva*, Ekonomski fakultet Zagreb, 2008.
6. Cirkveni, T.: *Računovodstvo troškova održavanja i ulaganja u dugotrajnu materijalnu imovinu*, članak RRiF br. 4/09, Zagreb, 2009.
7. Zakon o porezu na dobit, Narodne novine 177/2004-148/2013
8. Pravilnik o porezu na dobit, Narodne novine 95/2005-12/2014
9. Zakon o računovodstvu, Narodne novine 109/2007 i 54/2013
10. Hrvatski standardi financijskog izvještavanja, Narodne novine 30/2008-140/2011

SUMMARY

The idea behind this research is to determine whether changing the depreciation method for tangible fixed assets influences the foundational financial reports of trading companies.

The first part of the research briefly deals with theoretical notions of tangible fixed assets and depreciation. Next, the methods for calculating depreciation defined by accounting standards and tax regulations are explained.

The second part of the research based on financial reports of a trading company. The results of depreciation are given by using various methods seen in the balance sheet and the profit and loss account of that company. By analyzing the results the conclusion that there is a significant impact of the depreciation method used on the foundational financial reports of companies is drawn. The impact can be seen in the changing values of active and passive balance sheets. More specifically, the impact is evident from value fluctuations of tangible fixed assets and yearly profit. Also, the effect of changing the depreciation method impacts expenses of the profit and loss account of a company by changing the depreciation value.

The third part of the research focuses on the analysis indicators of financial reports. Calculations of the indicators are given by using various methods seen in the balance sheet, as well as the profit and loss account of the trading company in question. The analysis of the results leads to a conclusion that by changing the depreciation method we can significantly influence the financial indicators of safety and efficiency.

KEYWORDS: tangible fixed assets, depreciation, balance sheet, profit and loss account, financial indicators

